

Ο συμβολισμός τών 14.000 νηπίων. Η εορτή προς τιμήν "τών 14.000 αναιρεθέντων νηπίων", αποτελεί για πολλούς απίστους σκάνδαλο, καθώς ο αριθμός τών νηπίων που δολοφόνησε ο Ηρώδης για να σκοτώσει τον Χριστό, ήταν πολύ μικρότερος. Όμως οι άνθρωποι αυτοί, αγνοούν όχι μόνο τη βαθύτερη σημασία τού γεγονότος τής σφαγής τού Ηρώδη, αλλά και τις συμβολικές διαστάσεις τού αριθμού αυτού.

Τι δείχνει η ιστορία. Υπό τους αυστηρούς όρους τής επιστημονικής ιστορικής ακρίβειας, ο αριθμός τών 14.000 θανατωθέντων νηπίων κατά την παράδοση δημιουργεί - ακόμα και για τα δεδομένα τού δολοφόνου Ηρώδη- ανυπέβλητα προβλήματα. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που μας παρέχουν οι πηγές και ιδιαίτερα ο Ιουδαίος ιστορικός Φλάβιος Ιώσηπος - σύγχρονος τών Ευαγγελιστών Λουκά και Ιωάννη - και άρα καλός γνώστης τής εποχής τών ευαγγελικών γεγονότων - η κωμόπολη τής αρχαίας Βηθλεέμ και τα περίχωρά της θα πρέπει τότε να είχαν πληθυσμό ίσως λίγο μεγαλύτερο από χιλίους κατοίκους. Η σφαγή τών αρρένων νηπίων "από διετούς και κατωτέρω" δεν θα ήταν, επομένως, στην πραγματικότητα δυνατό να αφορά περισσότερα από 30 ή το ανώτατο 40, με βάση τα στατιστικά δεδομένα που προκύπτουν από την πληθυσμιακή κατανομή τής συγκεκριμένης περιοχής. Ένας τέτοιος αριθμός θα καθιστούσε πολύ πιο πιθανό κατά τους ιστορικούς, ο Ηρώδης να αποτόλμησε όντως ακόμη ένα τραγικό εγχείρημα προκειμένου να διασφαλίσει την εξουσία του από την έσω και υποθετική απειλή τής εμφανίσεως ενός διεκδικητή τού θρόνου. Η "αναιρεση" μερικών δεκάδων νηπίων, άσημων αγροτικών οικογενειών μιας απομακρυσμένης και αγνοημένης περιοχής, δεν θα αποτελούσε "παρά μόνο ένα μικρό και ασήμαντο επεισόδιο" στο βίο και την πολιτεία του, όπως εύστοχα παρατηρεί ένας σύγχρονος ερευνητής, ένα πταίσμα σε σύγκριση με τα άλλα του εγκλήματα, που δεν επιβάρυνε αισθητά τον ήδη μακρύ κατάλογο τών θυμάτων τής καχυποψίας του, και δεν διαφοροποιούσε ιδιαίτερα την ούτως ή άλλως έκρυθμη τοπική κατάσταση ώστε να προκαλέσει την παρέμβαση τής Ρώμης στο συγκεκριμένο ζήτημα. Εν προκειμένω, είναι γεγονός ότι πουθενά στα ιερά κείμενα τών Ευαγγελίων δεν καταγράφεται συγκεκριμένος αριθμός "αναιρεθέντων νηπίων". Η αναφορά στη σφαγή "χιλιάδων όντων δεκατεσσάρων" αρρένων τέκνων προέρχεται αντίθετα από την ιερή παράδοση τής Εκκλησίας μας - από το εορτολογικό Συναξάρι τής συγκεκριμένης ημέρας - και μάλιστα με την επισήμανση ότι τα νήπια αυτά εντάσσονται στο χώρο τών Μαρτύρων τής Εκκλησίας και θεωρούνται ως οι πρώτοι ανώνυμοι και "αναριθμητοί" μάρτυρες τής Χριστιανικής πίστεως. Αυτό ακριβώς το στοιχείο προσδίδει επομένως στο όλο ζήτημα παράλληλα προς την ιστορική, και μια ιδιαίτερη "συμβολική" παράμετρο, που καθιστά απαραίτητη τη θεολογική ερμηνευτική προσέγγιση. Η Θεολογική σημειολογία τού αριθμού τών "αναιρεθέντων νηπίων". Όπως ήδη επισημάνθηκε, τα Ευαγγέλια δεν επέχουν θέση "χρονικών" ή απλών "δημοσιογραφικών εκθέσεων" επί τών ιστορικών γεγονότων. Σκοπός τους δεν είναι η απλή ενημέρωση κάποιων αναγνωστών, αλλά η πνευματική καθοδήγηση και η θεολογική παιδεία τών πιστών στο πλαίσιο τού κατηχητικού και ποιμαντικού ρόλου τής Εκκλησίας. Υπό το πρίσμα αυτό, η σφαγή τών νηπίων έχει ιδιαίτερο θεολογικό νόημα για τα ιερά κείμενα, και ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ερμηνευτική προσέγγιση και κατανόηση τής σημειολογίας τών γεγονότων στην ευαγγελική διήγηση. Στην παράδοση τού Ιουδαϊκού λαού και τη θεολογία τής Παλαιάς Διαθήκης υπήρχε το "ιστορικό"

προηγούμενο ακόμη μιας διώξης και "σφαγής". Συγκεκριμένα, η εξιστόρηση τού βιβλίου τής Εξόδου εμφανίζει τον αλλοεθνή και αλλόθρησκο Φαραώ τής Αιγύπτου να είχε διατάξει τη θανάτωση με πνιγμό στον Νείλο ποταμό τών αγοριών τών Ισραηλιτών, μια πραγματική γενοκτονία, που σκοπό είχε τη μείωση τού αριθμού τών δούλων Εβραίων οι οποίοι αυξάνονταν με ανησυχητικό ρυθμό στη χώρα. Το στοιχείο αυτό αξιοποιήθηκε από τους ιερούς συγγραφείς τής Καινής Διαθήκης ως θεολογικό προηγούμενο στη γλώσσα τής ερμηνευτικής "προτύπωσης" για την παράλληλη θεολογική προσέγγιση και ερμηνεία τού αντίστοιχου γεγονότος τής σφαγής τών νηπίων από ένα "νέο Φαραώ", τον αλλόθρησκο και μισητό βασιλιά τής Ιουδαίας Ηρώδη. Όπως ο παλιός Φαραώ εξέφραζε τις αντίπαλες δυνάμεις τού σκότους και τής καταπίεσης αντιδρώντας στα "σημεία" τής εφαρμογής τού σχεδίου τού Θεού για τη σωτηρία και ιστορική καταξίωση τού Ισραήλ, και όπως φόνευσε παιδιά για να μην γεννηθεί ο πρώτος προφήτης τής Εξόδου ο Μωυσής, έτσι και ο Ηρώδης ως "νέος Φαραώ" ενσαρκώνει με τις πράξεις του τις ίδιες δαιμονικές δυνάμεις. Παρεμποδίζει την έλευση τού Σωτήρα τού κόσμου και την ιστορική καταξίωση τού νέου Ισραήλ τής Εκκλησίας. Κατά το Ευαγγέλιο τού Ματθαίου, ο Ιησούς αποκαλύπτεται από τη βρεφική ήδη ηλικία ως ο Χριστός και ο Κύριος, ο απεσταλμένος τού Θεού για τη σωτηρία τού κόσμου. Και ο Ηρώδης, που κατά ένα μανιακό και παραφρόνα τρόπο "ζητεί την ψυχήν τού Παιδίου", φανερώνεται με τις ενέργειές του ως εκπρόσωπος τών δυνάμεων τού κακού και παρουσιάζεται με τη μορφή Αντιχρίστου (Δες Αποκάλυψη κεφ. 12/ιβ'). Ο ισχυρός τού παρόντος, όμως, είναι ο ουσιαστικά αδύναμος, και το ευάλωτο Βρέφος θα αναδειχθεί ο τελικός νικητής. Το γεγονός τής σφαγής τών νηπίων αποκτά έτσι και μια σωτηριολογική και εσχατολογική προοπτική, εφόσον εντάσσεται παράλληλα μεταξύ τών "σημείων τών εσχάτων" που προϊδεάζουν και προετοιμάζουν για την τελική συντριβή τού κακού και την επικράτηση τού καλού. Σε αυτή τη γραμμή τής θεολογικής σημειολογίας, η σφαγή τών νηπίων φέρνει επίσης στο νου και την προφητεία τού Ιερεμία, ο οποίος επτά αιώνες πριν είχε προαναγγείλει προφητικά και περιγράψει ποιητικά την ακόλουθη αποκαλυπτική σκηνή: "Φωνή εν Ραμά ηκούσθη θρήνος και κλαυθμός και οδυρμός πολύς. Ραχήλ κλαιούσα τα τέκνα αυτής και ουκ ήθελε παρακληθῆναι, ότι ουκ εισίν" (Ιερεμίας 31/λα' 15). Ο ιστορικός ευαγγελιστής Ματθαίος κάνει χρήση τής προφητικής αυτής ρήσης και θεολογεί ερμηνευτικά πάνω στο σύγχρονό του γεγονός τού "θρήνου, τού κλαυθμού και τού οδυρμού" τής Βηθλεέμ (Ματθαίος 2/β' 18). Η αρχαία προφητεία αναφερόταν στις θυσίες κατά την έξοδο τού παλαιού Ισραήλ από την Αίγυπτο. και όπως τότε ο Μωυσής μαζί με τον Ιησού τού Ναυή οδήγησαν το λαό τού Θεού μακριά από την Αίγυπτο και την "αιγυπτιώδη ανελευθερία", από τον Φαραώ και τη φαραωνική δουλεία προς τη γη τής επαγγελίας και τής ελευθερίας, έτσι και τώρα ένας "νέος Μωυσής" και "νέος Ιησούς" θα οδηγήσει το λαό του σε μια νέα έξοδο προς μια νέα γη τής επαγγελίας, προς μια εσχατολογική χώρα ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Γι' αυτό ο ευαγγελιστής Ματθαίος εμπνευσμένα υπογραμμίζει σε αυτόν το θεολογικό συμβολισμό και την "προτύπωση" γεγονότων, ότι "εξ Αιγύπτου" και πάλι ο Θεός κάλεσε ηγέτη για το λαό Του και για τη μεγάλη "έξοδο" στην ιστορία τών νέων χρόνων (Ματθαίος 2/β' 15). Ο απόστολος Παύλος και πολλοί ερμηνευτές Πατέρες τής Εκκλησίας, κάνουν εκτεταμένη χρήση τών θεολογικών πλέον όρων "Αίγυπτος" και "Φαραώ" στην τυπολογική τους ερμηνεία με καθαρά θεολογικό χαρακτήρα. Η φυγή τού Θείου Βρέφους στην Αίγυπτο ως επακόλουθο τής σφαγής τών νηπίων τής Βηθλεέμ, αποκτά, πέρα από την ιστορική της σημασία, και εσχατολογικές προεκτάσεις ωσάν μια άλλη "κάθοδος τού Υιού τού Θεού στον Άδη". Εκεί, στον "Άδη τής Αιγύπτου", ο Ιησούς Χριστός ως "νέος Μωυσής" θα συναντήσει το λαό του και θα τον καλέσει σε μια νέα εσχατολογική "έξοδο" προς τη νέα γη

τής επαγγελίας, τη Βασιλεία τού Θεού. (Δες Δευτερονόμιο 18/ιη' 15, όπου ο Μωυσής λέει: "προφήτην εκ των αδελφών σου ως εμέ αναστήσει σοι Κύριος ο Θεός σου, αυτού ακούσεσθε"). Ο αριθμός 14.000. Όσον αφορά, τέλος, τον αριθμό 14.000 που η ιερή παράδοση διασώζει για τα σφαιγιασθέντα νήπια, αυτός δεν οφείλεται σε λογιστικό σφάλμα, αλλά προέρχεται από την επίδραση τής Ιουδαϊκής αποκαλυπτικής αριθμολογίας. Πρόκειται στην ουσία για πολλαπλάσιο τού ιερού αριθμού 7 τών Εβραίων, ο οποίος συμβολίζει την ολότητα και την καθολικότητα. Ομοίως στην Αποκάλυψη του Ιωάννη συναντάται σημειολογική αναφορά στον έτερο ιερό αριθμό 12 και στα πολλαπλάσιά του, με την επισήμανση ότι κατά τους έσχατους χρόνους ο Ιησούς Χριστός θα συνοδεύεται και πάλι από τους μάρτυρές του, που στην ολότητα και τελειότητά τους ανέρχονται συμβολικά σε 144.000 (Αποκάλυψις 14/ιδ' 1 και 7/ζ' 4). Και σε αυτήν ασφαλώς την περίπτωση, δεν πρόκειται για πραγματικό αριθμό, αλλά για θεολογικό συμβολισμό τής καθολικότητας τής Εκκλησίας, η οποία συγκροτείται και εκπροσωπείται στην ιστορία από τους Μάρτυρες. Οι ανά τους αιώνες θυσιαζόμενοι και μαρτυρούντες Άγιοι, εκφράζουν την ιστορική και εσχατολογική ενότητα τής Εκκλησίας. Όσοι προσεταιρίζονται την εξουσία και τη δύναμη, συντάσσονται με τους εκάστοτε "Φαραώ" και "Ηρώδεις" τής ιστορίας. Η αναφορά τού ευαγγελιστή στο γεγονός τής σφαγής και τής θυσίας εκφράζει κατά τον πλέον εναργή τρόπο, ότι ο Ιησούς και οι πιστοί του δεν πραγματοποιούν την ιστορική τους πορεία μέσα σε έναν κόσμο ρομαντικό και ειδυλλιακό, αλλά κυριαρχούμενο από το ρεαλισμό τής βίας, τής ανελευθερίας, τών καταπιέσεων και τών διωγμών. Οι ισχυροί "Φαραώ" και "Ηρώδεις" που διαφεντεύουν συνήθως τις τύχες τών λαών, εκπροσωπούν τις αντίθετες και δαιμονικές δυνάμεις, διαιωνίζοντας και επαυξάνοντας το κακό και την αδικία σε βάρος τών αδυνάτων. Το Θείο Βρέφος, που από την πρώτη στιγμή δοκίμασε την απειλή και τη βία, την αμφισβήτηση και την απόρριψη, καθόρισε το πρότυπο τής μαρτυρικής ζωής εκείνων που θα ακολουθήσουν πιστά τα ίχνη Του, μέχρις εσχάτων τού ιστορικού χρόνου. Η ιστορία τής Εκκλησίας με το πλήθος τών μαρτύρων επαληθεύει συνεχώς την τραγική πραγματικότητα πως δεν μπορεί να υπάρξει καμία αλλαγή στον κόσμο χωρίς τους ομολογητές τής αλήθειας και τους μάρτυρες τής ελευθερίας. Δια της αφήγησης τού περιστατικού τής σφαγής τών νηπίων υπογραμμίζεται, λοιπόν, για ακόμη μια φορά το μόνιμο ιστορικό ερώτημα με ποιους οφείλει κανείς τελικά να συντάσσεται, με τους ισχυρούς "Ηρώδεις" ή με τους αθώους και αδύναμους ανθρώπους που ως τέκνα τού "εσφαγμένου Αρνίου" και αθώα νήπια, γίνονται μάρτυρες τής αλήθειας "από καταβολής κόσμου"; (Αποκάλυψις 13/ιγ' 8). Αυτό άλλωστε είναι και ένα από τα κείρια ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να δώσει απάντηση ο Χριστιανισμός δια τών ιερών του κειμένων.

Όλα σχεδόν τα παραπάνω, λήφθηκαν από το άρθρο τού ομότιμου καθηγητή τής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών Γεωργίου Π. Πατρώνου, με τίτλο: "Η σφαγή τών νηπίων κατά την Καινή Διαθήκη". Σημείωση: Για λεπτομερέστερη ιστορική και θεολογική ερμηνευτική προσέγγιση τού γεγονότος τής σφαγής τών νηπίων βλ. Γεωργίου Π. Πατρώνου: "Η ιστορική πορεία τού Ιησού (από τη φάτνη ως τον κενό τάφο)" Εκδόσεις Δόμος, Αθήνα

1991, σ. 580. <http://www.oodegr.com>